

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos apskaitos instituto
standartų tarybos 2004 m. spalio 6 d.
nutarimu Nr. 6

17-ASIS VERSLO APSKAITOS STANDARTAS „BIOLOGINIS TURTAS“

(Žin., 2004, Nr. 180-6694)

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šio standarto tikslas:

1.1. nustatyti žemės ūkio veikloje naudojamo biologinio turto apskaitos bei pateikimo finansinėje atskaitomybėje tvarką;

1.2. nustatyti iš biologinio turto gautos žemės ūkio produkcijos apskaitos jos gavimo momentu bei pateikimo finansinėje atskaitomybėje tvarką.

2. Šis standartas taikomas pirmą kartą pripažįstant apskaitoje biologinį turtą ir žemės ūkio produkciją, juos įkainojant ir pateikiant finansinėje atskaitomybėje.

3. Šis standartas netaikomas:

3.1. ne žemės ūkio veiklai naudojamo biologinio turto ir iš jo gautos produkcijos apskaitai;

3.2. biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos perdirbimo apskaitai;

3.3. žemės, naudojamos žemės ūkio veikloje, apskaitai.

4. Žemės ūkio produkcijos apskaitai po pirminio jos pripažinimo taikomas 9-asis verslo apskaitos standartas „Atsargos“.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Aktyvioji rinka – rinka, kurioje prekiaujama tos pačios rūšies prekėmis ar paslaugomis, nesunkiai galima rasti norinčius (ketinančius) jas pirkti ar parduoti ir kurioje rinkos dalyviai gali gauti informacijos apie kainas.

Biologiniai pokyčiai – kiekybiniai ir kokybiniai biologinio turto augimo, senėjimo, dauginimosi ir žemės ūkio produkcijos gavybos procesai.

Biologinis turtas – augalai ir gyvūnai.

Grynoji galimo realizavimo vertė – įvertinta pardavimo kaina, esant įprastoms verslo sąlygoms, atėmus įvertintas gamybos užbaigimo ir galimas pardavimo išlaidas.

Įsigijimo (pasigaminimo) savikaina – sumokėta (mokėtina) pinigų ar pinigų ekvivalentų suma ar kito mainais atiduoto ar sunaudoto turto, kuris naudojamas išigyjant ar gaminant turtą, vertė.

Pardavimo vietos išlaidos – mokėjimai tarpininkams, vertintojams, prekybos agentams, rinkliavos ir panašios išlaidos.

Produkcijos gavimas – produkcijos atskyrimas nuo biologinio turto (pvz., obuolių skynimas) ar biologinio turto gyvybinių procesų nutraukimas (pvz., javų nukūlimas, gyvulių skerdimas).

Tikroji vertė – suma, už kurią gali būti apsieista turtu ar paslaugomis arba kuria gali būti užskaitytas tarpusavio išsipareigojimas tarp nesusijusių šalių, kurios ketina pirkti / parduoti

turtą arba užskaityti tarpusavio įsipareigojimą.

Žemės ūkio produkcija – iš įmonės valdomo biologinio turto gauti produktai.

Žemės ūkio veikla – veikla, apimanti žemės ūkio produktų gamybą ir apdorojimą, savo pagamintų ir apdorotų žemės ūkio produktų perdirbimą, maisto produktų gamybą ir šių produktų realizavimą ir paslaugų žemės ūkiui teikimą. Žemės ūkio veikla nelaikoma maisto produktų gamyba iš ne savo ūkyje užaugintų ir apdorotų žemės ūkio produktų ir šių produktų realizavimas.

III. BIOLOGINIO TURTO ESMĖ

5. Biologinis turtas yra augalai ir gyvūnai.

6. Biologinis turtas kinta kokybiškai ir kiekybiškai. Šie pokyčiai yra išmatuojami, įvertinami ir kontroliuojami.

7. Biologiniai pokyčiai pasireiškia:

7.1. augimu (augalų ar gyvūnų kokybinių savybių pagerėjimu arba kiekybiniu padidėjimu);

7.2. augalų ar gyvūnų kokybinių savybių pablogėjimu arba kiekybiniu sumažėjimu;

7.3. augalų atsiradimu ar gyvūnų atsivedimu;

7.4. žemės ūkio produkcijos gavimu.

8. Biologinio turto, žemės ūkio produkcijos ir jos perdirbimo rezultatų pavyzdžiai:

Biologinis turtas	Žemės ūkio produkcija	Perdirbimo rezultatas
Javai (pasėliai)	Grūdai, šiaudai	Miltai
Cukriniai runkeliai (pasėliai)	Cukriniai runkeliai	Cukrus
Linai	Stiebeliai, šiaudeliai	Pluoštas, siūlai, audiniai
Daugiametės žolės, pievos	Žolė, šienas, šienainis, silosas	Žolės miltai
Vaismedžiai, vaiskrūmiai	Nuskinti vaisiai, uogos	Vynas, kompotas, uogienė
Melžiamos karvės	Žalias pienas	Pasterizuotas pienas, grietinė, varškė, sviestas, sūris
Kiaulės, galvijai	Skerdiena	Dešros
Avys	Vilna	Verpalai, kilimai
Bitės	Medus, vaškas	Žvakės, midus
Grybai	Surinkti grybai	Konservuoti ir džiovinti
Žuvys	Mailius, žuvys	Rūkytos žuvys, žuvų konservai
Kailiniai žvėreliai	Kailiai	Kailiniai

IV. BIOLOGINIO TURTO IR ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJOS PRIPAŽINIMAS IR VERTINIMAS

9. Įmonė gali užregistruoti apskaitoje biologinį turtą ir žemės ūkio produkciją tik tada, kai:

9.1. ji valdo, naudoja šį turtą ir (arba) juo disponuoja dėl ankstesnių įvykių;

9.2. yra tikėtina, kad ateityje ji iš to turto gaus ekonominės naudos;

9.3. galima patikimai nustatyti turto vertę.

10. Visas biologinis turtas jo pirminio pripažinimo metu (atsivedus gyvulį, sudygus pasėliams, įveisus sodą ir pan.) ir kiekvieną balanso datą bei visa iš biologinio turto gauta žemės ūkio produkcija jos gavimo momentu vertinami vienu šių būdų:

10.1. tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas;

10.2. įsigijimo (pasigaminimo) savikaina.

11. Jeigu įmonės apskaitos politikoje numatyta taikyti šio standarto 10 punkto 1 papunktyje nurodytą būdą, reikia vadovautis šio standarto 12–26 punktų nuostatomis.

12. Jeigu įmonės apskaitos politikoje numatyta taikyti šio standarto 10 punkto 1 papunktyje nurodytą būdą, biologinis turtas jo pripažinimo metu ir kiekvieną balanso datą įvertinamas tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas, išskyrus šio standarto 21–22 punktuose nurodytus atvejus.

13. Jeigu įmonės apskaitos politikoje numatyta taikyti šio standarto 10 punkto 1 papunktyje nurodytą būdą, iš biologinio turto gauta žemės ūkio produkcija įvertinama jos gavimo momentu tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas, išskyrus šio standarto 21–22 punktuose nurodytus atvejus.

14. Nustatant turto tikrąją vertę, reikia atsižvelgti į jo buvimo vietą ir būklę. Pvz., fermoje laikomų gyvulių tikroji vertė yra jų rinkos kaina, atėmus galimas transporto ir kitas gyvulių pristatymo į rinką išlaidas.

15. Pardavimo vietos išlaidas sudaro mokėjimai tarpininkams, vertintojams, prekybos agentams, rinkliavos ir panašios išlaidos. Į šias išlaidas neįeina transporto ir kitos išlaidos, patiriamos pateikiant turta į rinką.

16. Biologinio turto arba žemės ūkio produkcijos tikrąją vertę lengviau nustatyti grupuojant šį turta pagal reikšmingus požymius, pvz., gyvulius – pagal amžių ar svorį, produkciją – pagal kokybę. Grupuojant reikia atsižvelgti į tai, pagal kokius požymius kainos nustatomos rinkoje. Remiantis tokiu grupavimu, gali būti nustatoma vienaarūšio turto grupių tikroji vertė.

17. Jeigu žemės ūkio įmonės iš anksto pasirašo sutartis parduoti biologinį turta ar žemės ūkio produkciją ateityje, šiose sutartyse numatytos kainos ne visada tinka jo tikrajai vertei nustatyti. Tikroji vertė turi atitikti dabartinės aktyviosios rinkos kainas.

18. Patikimas biologinio turto ar žemės ūkio produkcijos tikrosios vertės nustatymo pagrindas yra aktyviosios rinkos kaina. Jeigu įmonė gali parduoti produkciją keliose skirtingose aktyviosiose rinkose, naudotina tos rinkos, kurioje tikimasi parduoti, kaina.

19. Jeigu aktyviosios rinkos nėra, įmonė biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos tikrąją vertę nustato:

19.1. pagal paskutinių sandorių kainą, jeigu ekonominės aplinkybės reikšmingai nepasikeitė nuo sandorio sudarymo iki atskaitomybės datos;

19.2. pagal panašaus turto rinkos kainas, patikslintas atsižvelgiant į galimus skirtumus.

20. Jei turto tikroji vertė, nustatyta pagal paskutinio sandorio kainą, labai skiriasi nuo vertės, nustatytos pagal panašaus turto rinkos kainą, įmonė turi išsiaiškinti tokių skirtumų priežastis ir tikrąją vertę nustatyti taikydama tą būdą, kuris yra patikimesnis.

21. Kai neįmanoma patikimai nustatyti biologinio turto ar žemės ūkio produkcijos tikrosios vertės, šį turta galima įvertinti įsigijimo (pasigaminimo) savikaina, ypač kai:

21.1. per laikotarpį nuo šių išlaidų susidarymo iki biologinio turto ar žemės ūkio produkcijos tikrosios vertės nustatymo datos įvyko nedidelių biologinių pokyčių;

21.2. biologinio pokyčio poveikis kainai yra laikomas nereikšmingu;

21.3. produkcija naudojama tik ūkio reikmėms.

22. Jei aptartais būdais sunku nustatyti biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos vertę, jiems įkainoti gali būti naudojamos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos patvirtintos normatyvinės kainos.

23. Biologinis turtas dažnai yra fiziškai susietas su žemės ūkio paskirties žeme (pvz., vaismedžiai sode). Biologinis turtas, fiziškai susietas su žeme, vertinamas atskirai nuo žemės jo tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas.

24. Atskiros su žeme susieto biologinio turto aktyviosios rinkos gali nebūti, tačiau gali būti aktyvi jungtinio turto rinka, tai yra biologinio turto ir žemės kartu. Įmonė gali naudoti jungtinio turto duomenis biologinio turto tikrajai vertei nustatyti.

25. Įmonėje sukurto ir išgyto biologinio turto ir pagamintos žemės ūkio produkcijos vertės padidėjimas ar sumažėjimas dėl jų įvertinimo pirminio pripažinimo metu tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas, didina arba mažina ataskaitinio laikotarpio finansinius rezultatus.

26. Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nustatomas biologinio turto tikrosios vertės pokytis dėl biologinio turto fizinių savybių bei kainos kitimo. Todėl visas ataskaitinio laikotarpio pabaigoje turimas biologinis turtas turi būti perkainojamas, įvertinant jį perkainojimo dienos tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas. Biologinio turto tikrosios vertės, atėmus pardavimo vietos išlaidas, pokytis didina arba mažina ataskaitinio laikotarpio finansinius rezultatus.

27. Jeigu įmonės apskaitos politikoje numatyta taikyti šio standarto 10 punkto 2 papunktyje nurodytą būdą, biologinis turtas (išskyrus daugiamečius sodinius) ir žemės ūkio produkcija, registruojant juos apskaitoje ir kiekvieną balanso datą, įvertinami pagal 9-ojo verslo apskaitos standarto „Atsargos“ reikalavimus. Daugiamečiai sodiniai įvertinami pagal 12-ojo verslo apskaitos standarto „Ilgalaikis materialusis turtas“ reikalavimus.

V. INFORMACIJOS APIE BIOLOGINĮ TURTA PATEIKIMAS FINANSINĖJE ATSKAITOMYBĖJE

28. Balanse biologinis turtas parodomas atskirame straipsnyje tarp ilgalaikio ir trumpalaikio turto straipsnių.

29. Jeigu įmonės apskaitos politikoje numatyta biologinį turtą vertinti tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas, biologinis turtas balanse parodomas tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas.

30. Jeigu įmonės apskaitos politikoje numatyta biologinį turtą vertinti išsigijimo (pasigaminimo) savikaina, biologinis turtas (išskyrus daugiamečius sodinius) balanse parodomas pagal 9-ojo verslo apskaitos standarto „Atsargos“ reikalavimus. Daugiamečiai sodiniai balanse parodomi likutine verte, o jų nusidėvėjimas skaičiuojamas pagal 12-ojo verslo apskaitos standarto „Ilgalaikis materialusis turtas“ reikalavimus.

31. Visos įmonės aiškinamajame rašte turi nurodyti:

31.1. įmonės biologinio turto grupes, sudarytas atsižvelgiant į šio turto paskirtį ir numatomą naudojimo trukmę;

31.2. būdus, kurie buvo taikomi kiekvienai įmonėje sukurto biologinio turto grupei įvertinti;

31.3. balansinę vertę biologinio turto, kuris yra įkeistas ir kurio naudojimo teisė yra ribota.

32. Įmonės, kurių apskaitos politikoje numatyta įmonėje sukurtą biologinį turtą vertinti tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas, aiškinamajame rašte turi nurodyti:

32.1. biologinio turto įvertinimo tikrąja verte, atėmus pardavimo vietos išlaidas, rezultatus;

32.2. informaciją apie biologinio turto tikrosios vertės pokyčius per ataskaitinį laikotarpį pagal biologinio turto grupes:

32.2.1. balansinę vertę laikotarpio pradžioje;

32.2.2. padidėjimą dėl augalų ar gyvūnų atsiradimo;

32.2.3. pasikeitimą dėl tikrosios vertės, atėmus pardavimo vietos išlaidas, pokyčių;

32.2.4. padidėjimą dėl pirkimo;

32.2.5. sumažėjimą dėl pardavimo;

32.2.6. sumažėjimą dėl produkcijos gavimo;

32.2.7. kitus pokyčius;

32.2.8. balansinę vertę laikotarpio pabaigoje.

33. Įmonės, kurių apskaitos politikoje numatyta įmonėje sukurtą biologinį turtą vertinti įsigijimo (pasigaminimo) savikaina, aiškinamajame rašte turi pateikti informaciją apie biologinio turto įsigijimo (pasigaminimo) savikainos pokyčius per ataskaitinį laikotarpį pagal biologinio turto grupes:

33.1. balansinę vertę laikotarpio pradžioje;

33.2. padidėjimą dėl augalų ar gyvūnų atsiradimo;

33.3. padidėjimą dėl prieaugio;

33.4. padidėjimą dėl pirkimo;

33.5. sumažėjimą dėl pardavimo;

33.6. sumažėjimą dėl produkcijos gavimo;

33.7. kitus pokyčius;

33.8. balansinę vertę laikotarpio pabaigoje.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

34. Pirmą kartą taikant šį standartą ir biologiniam turtui bei iš jo gautai žemės ūkio produkcijai vertinti pasirinkus tikrosios vertės, atėmus pardavimo vietos išlaidas, būdą, apskaitos politikos pakeitimas taikomas perspektyviai.

35. Šis standartas turi būti taikomas sudarant 2005 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinę atskaitomybę. Jis gali būti taikomas ir sudarant 2004 metų finansinę atskaitomybę.